

„Őrizzük, tartsuk fenn emlékeinket,
gyűjtsük össze töredékeinket,
nehogy elveszenek végleg,
s ezáltal is üresebb legyen a múlt,
szegényebb a jelen és kétesebb a jövő.”

Cato

Válogatás a „**Fehérpartok**” **alján** címmel készülő
helytörténeti kiadványból.

(szerkeszti: Heinrich Pál)

Az aligai krónikás

Régóta adós vagyok ezzel az egy-két rend írással.

Az én becsületes munkatársamról emlékszem meg. Simon bácsiról, az aligai halászlóról, kinek minden szava balatoni rege, minden nótája balatoni népdal; az elsőket összeszedte ütött-kopott halásztanyákon, az utóbbiakat viháncoló leányok ajakáról leste el, kik az ő terciáján mosták évek óta elázta-tott kenderüket; 32 éve, hogy az aligai sarok trag-loditája Aligával egyidejűleg szállott új úrasága kezére; életének mind a 75 évét ott élte le a csacsogó habok mellett, nem is kívánczik be a zajos világba nincs senkije, aki érdekelné. Az a lyuk ott az aligai homokpartokban összes ingatlana, egy öreg és egy kisebb zsák, egy öles háló, néhány pendelyes s az a fakéreg ott a cölöp mellett minden vagyona. És ez neki elég, hogy ne irigyelje másoktól a módot.

A Tóth Ede úraság halászbérlője különben a kajári részen, azonban az árenda fejében felüggyel az aligai gulyára, évről-évre kifogja a szükséges halat a konyhára s ezzel aztán lekvitteli a bért.

Barátságos mindenkire, ki néha-néha hozzá kilátogat, de különbséget ember és ember között nem tesz. Rövid feleletei, kurta szavai után zárkozottnak gondolhatnád, pedig nem az; a természetnek eredeti, romlatlan embere, ki kátét és morált a Balatontól tanult. Valamint az alku nélkül meg adja hálójába a szükségelt állományt: ő is megosztja mindenkivel amiye van, ha e tekintetben hozzáfordulnak.

Ez a mindene abból a híres halászléből és nyáron sültből áll, amelyhez foghatót nem ízelhet ajkad nagy Balaton mentén. Azonban igazi kincseit csak akkor osztja meg veled, ha zsebedben dohánnyal, kulcsodban jó borral tekintesz ki hozzá. Ekkor aztán a pásztortűz hamvadó zsarátnoka mellett megered a szó ajakán s egymás után peregnek le azok a csodálatos, búbajos regék, amelyekkel tele van ott minden suttagó szellő, minden loccsanó hullám; te régen álomba szenderedtél már, mikor az ő ajkai még mindig talán ősei viselt dolgairól, vagy az arany halra halászó tündérkisasszony történetéről regélnek.

A „csajághi nagy ebédre”-re voltam kíváncsi, felkerestem az élő krónikát parti lyukában. Már akkor

nem voltunk ismeretlenek egymáshoz, sok éjet, még több délutánt hevertem át pislogó tüze mellett s jegyeztem titokban fel azokat a szép regéket, amelyek ma már közkézen forognak.

Az én becsületes munkatársam, az öreg Simon bácsi azonban, mint a minap hallottam, nem lakja többé parti lyukát, nem hallgatja Balatonának csevegő habjait, nagyon csendes ember lett belőle a kajári temetőben. Ez az egy-két rend írás legyen neki a fejfája, az élő krónikának, a megtestesült balatoni regének.

* * *

A mezőföldi részen, ott, hol a Balaton első vize éri Veszprém megye területét, a nagy víz legkeletibb csúcskájában, a tekeresi-, világosi- és kajári határokon, ott állanak az aligai homokdombok. Etimológiája valószínűleg a dombokból magyarázható ki, melyeknek legtöbb része ott a víz fölött alig áll, de Simon bácsi Szent Istvánhoz vitte ezt vissza. Szerinte ugyanis a híres keresztény-pogány háboru alkalmával a Csittény és Koppány seregét üldöző szent király ajakáról hangzott el legelőször neve. Veszprémet kutatták az utolsó bakonyi dombról s mikor a tulsó part hegyein elszórva fekvő Szabadját mutatta fel a király csatlósa s abban vélte Veszprémet láthatni, mondotta volna a királyi ajak: alig a!

Szép verőfényes augusztusi délután volt, hogy az öreget felkerestem. A gulya lent delett térdig érő vízben, az öreg meg fokhagymát ozsonnázott hűvös parti lyukában.

–Jó tevé, tisztelendő uram, hogy felkeresett, nem bánja meg az izzadást –fogadott.

Én bizony hatalmasan kiizzadtam, de nem csoda a rettentő melegben oldalamon természetes tarisznyával, melynek legfőbb tartalma egy 5 literes „vatalé” volt, bandukoltam a partföli hegyen át az öreg Simon bácsihoz.

–Látja ott a kákás szélében azt a bárkát, a sok garda és keszeg között egy 8 kilós fogas fickándozik.

Letelepedtem a puha nádvirágra, mellyel be volt fedve a lyuk hideg földje, a tarisznyát előbb a kis padkára téve le, melyen csinvat zacskóban sorban állott az öregnek fűszerszáma.

Ahogy a kipakolást elvégeztem, végzett az öreg is uzsonnájával s míg a kenyeret rendes helyére, a sávolyos szakajtó-ruhában visszahelyezte, jót húztam a vataléből.

–Tudom, hogy Simon bácsi nem tart vizet, hát egy kis szomjúság csillapítót hoztam magammal.

–Bölcsen cselekvé.

A balaton melléki öregek mind félmultban beszélnek. Aztán nagyot húzott ő is.

–Mikor ivott utoljára vizet öregem? –kérdeztem.

–Nem arra való az! –Egy kevés gondolkodás után hozzá tette: cigányos tempó az, dohányt is kérni,

pipát is, meg még gyufát is. Ha a víz megadja kenyeremet, italomat már nem várhatom tőle.

– Itt maradok estére, hogy el ne unjuk magunkat, megteszi ez a csutora, a szunyogokat peddig elrezzentjük evvel a zsacskóval – s kivettem az öreg elé a híres Andrásy zacskót, melybe két font vágott dohány fért bele.

– Híres ispán volt a múltban Világoson ez az Andrásy, kövérebb ember nem élt nála Veszprém megyében, ezer meg ezer anekdota forog róla közszájon s míg nálam a híres zacskó örzi emlékét, a nagy közönség meg Mokány Bercziben bírja hú fotográfiáját.

Gyerek-ember valék, jobban emlékembe marada, mint a harmadévi dolgok. Látja tisztelendő uram oda át azt a lejtős dombot, ahol az a majorság látszik, ott valánk az urak, meg én is a fokszabadi Sétával, ott osztották fel a Balatont. Nekünk ez a rész juta az akarattyai sarokig, ahol meg a Csajághi uraimék portiója ese. Az vala még az igazi ebéd, ahol megettük a 2000 hold vizet, mert jelenleg valék én is. Szüts István kamara – bíróságában volt ez, hogy úri hintókon vittek át bennünket Berénybe mert, hogy az Arany Dávid, meg a Szőke Gábor is csak olyan fiatal gyerek-emberek valának, akár csak magam. Sok jó ital vala ott papom, nem csoda, ha fejünkbe szálla, nagy is vala a becsületünk, míg azt az írást alá nem íránk. Mi vala abban, mi se, csak azt láttam, hogy a másik esztendőben már Csajágnak nem juta balatoni juss, megevének azt azon az egy ebéden oda át Berényben.

Elmélázott az öreg maga elé s míg a csendes vízre leszállott az a sötét fátyol, mely eltakarta előlünk a csevegő habokat, egyenként gyuladoztak ki az eörsi-és berényi oldalak prësházai.

Elöttünk, a pislogó zsarátnok mellett földbe tűzdelt nyársak, üresen meredeztek fel, egy-két éji gém húzott el a tűz fölött, aztán kevés idő múlva hallatszott a buffogása a parti nádasban.

Az öreg csak mesélt tovább Deák Ferenczről, kit Zala megye küldött, Papp Jánosról, ki meg Veszprém megye érdekeit képviselte. Az az édes lány szellő sutogása, mely kedvesebb zene minden dajka dalnál, pilláimat nyomta s míg nehéz küzdelmet folytattam a mind inkább nyomakodó álommal, az öreg csak mesélt, maga elé tekintve, foki toronyról, meg csárdai mestergerendáról, mik nevezetes szerepet játszottak a balatoni osztozáson.

Jól alhattam már mert szemeimet felvetve, a Göncöl királyágast állott felettünk, az átelleni hegyek prësházaiban kialudt minden fény. Hüvös szel- lő fodrozza a sötét habokat, szórta szét a mi tűzhe- lyünk pörnyéit, egyetlen éles fény látszott a hamu között, valami korhadt venyige nedves csutakja.

Az öreg széttelkintett a völgyön, nyilván azt hihette, hogy én is szunnyadok, leköpte azt a fénylő csu- takot, egy kis sisterség, aztán nem volt többé világ látható az egész pihenő Balaton mentén.

✍ Babay Kálmán

Forrás:

Székesfehérvár és Vidéke –1897. február 11.

Versenyhírek

A B.Y.C. aligai- világosi osztályának túraversenye.

A B.Y.C. aligai- világosi osztályának július hó 22-ére kiírt túraversenye igen erős szélben folyt le.

A versenyzők kivétel nélkül bravúros munkát végeztek, ami különösen a kis hajók csoportjára nézve áll. Az útirány annyiban változott, hogy a tervezett füredi bója helyett Csopakon volt a második forduló s e szerint az útirány Világos- Almádi-Csopak-Aliga volt. A nagy hajók csoportjában indultak: „Pelső”, vezette Dr. Jordán Károly tulajdonos, „Csibi II”, vezette Dr. Boczán Elemér tulajdonos, „Bandi-Aliga VII”, vezette Breuer Endre tulajdonos, „Sirius”, vezette Benacsek Ferenc tulajdonos, „Catalunya”, vezette Gallart Miksa tulajdonos. „Sirius” és „Catalunya” a viharos szél okozta hajókár folytán a versenyből kiállottak.

Az indítás 9 óra 43’ 15”-kor történt. A beérkezés sorrendje az aligai célbójához a következő

volt: 1. Csibi II. 17óra 5’ 45”, 2. Pelső 17óra 32’ 5”, 3. Bandi-Aliga VII. 17óra 36’ 15”.

A helyezetség a következő volt. Győztes: I. „Csibi II”, II. „Bandi-Aliga VII.”, III. „Pelső”. Utóbbi a rendkívül erős szélben, tulkevés élőbal- laszt miatt vitorlafelületének kétharmad részét kénytelen volt bevonni.

A kis hajók csoportjában indultak: „Pubi II.”, (ex Pollux), vezette Schmalz József tulajdonos, „Lucky strike” vezette Uhl Gyula tulajdonos, „Csopak”, vezette Benacsek B. tulajdonos. Utóbbi sok vizet kapott és kiállott. Az indítás 9 óra 12’ 50”-kor történt.

A beérkezés sorrendje a következő volt: 1. Pubi II 17 óra 41’ 10”, 2. Lucky strike 17 óra 45’ 10”, Győztes: „Pubi II”, II. Lucky strike

Forrás:

Magyar Yacht

1921 évf./9. szám

Egyről – másról

A B.Y.C. aliga-világosi osztálya a folyó évi augusztus hó 21-én Balaton-Aligán rendezte az idei immár második háziversenyét. A versenyen összesen 11 hajó indult és pedig 4 a nagyhajók és 7 a kishajók csoportjában.

Győztesek voltak az első csoportban: I. Pejtsik Imre „Suno”-ja, II. Jordán Richárd „Pelso”-ja, amely az utóbbi elsőnek érkezett be. A kishajók csoportjában ugyan Szinner Gusztáv „Ily”-je érkezett be elsőnek ezen hajót azonban a versenyintézőség bója érintés miatt díszkvalifikálni volt kénytelen és így győztes lett: I. Hamvas Margit „Mirzár”-ja, II. Kleidin Valy „Pici”-je, III. Kubik Lajos „Kópé”-ja. Említésre érdemes,

hogy tudomásunk szerint ez volt az első eset, amikor egy hajóbárdos sharpie-hajó, nyilvánosan szerepelt, még pedig sikerrel a részben nagyobb vitorlázatu gömbölyű fenekű hajókkal szemben, ami annál inkább feltűnő, mivel nevezett hajónak egy vitorlája (Huári) volt, amellyel kitűnően luvolt. A siker Kleidin Valy kormányos kifogástalan vezetésén kívül az építő Duna-Balaton Kishajó Rt. gondos és szakszerű munkájának tudható be.

Forrás:

Magyar Yacht
1921 évf./9. szám

Ész Balázs úrnak – Almádiban

Balatonaliga, 1906. július 26.

Önhöz, Ész Balázs úr, az almádi partra
– Hol ön, szegény flótás, a székhelyét tartja –
Küldi e levelet a nőknek ligája,
Akiket a jó sors hozott Aligára,
S akikhez ön, Ész úr, egy-egy verset küldte,
Ön, kit balszerencse Almádiba üldö.
Szegény Ész Balázs úr, sajnáljuk Önt nagyon.
Hogy a tulsó parton, és nem köztünk vagyunk.
Itt a tiszta vízben számos ifjú Éva,
Ott a posványosban csupa kígyó, béka.
Itt a tó feneke puha bársony szőnyeg,
Ott meg a fenékből hegyes kövek nőnek,
A melyeknek éle lábat megsebezhet,
Míg itt ilyen dolog csak a szívvel eshet.
Szívsebet az ember nálunk könnyen kaphat,
Hol az asszonyokból van egy ilyen nagy had.
Asszonyok körében hamar támad mámor,
S a mámor ködében könnyen győzhet Ámor.
Ámorban úgy látszik itt alkalom nyíla,
S az ön ifju szívét megsebezte nyíla,
S ön mint a nemes vad, akit fegyver ére,
Elvonult a vadon erdő közepébe.
De nem is erdőbe – s ez itt épp a hiba –
A világ végére futott – Almádiba!
Szegény jó Ész Balázs, mért is ment ön oda?
A mit ön cselekvék, az valódi csoda!

Aligát elhagyni, s Almádiba menni,
Ott minden áldott nap rántott kígyót enni,
Mikor módja lett vón itt maradni köztünk,

Hol önt mulattatni mi már tervet főztünk,
– Ez csoda valóban, min mindenki bámul,
Sajnálva így egyben önt, jó Ész Balázs úr!
De még nem veszett el minden, Balázs vitéz,
Önnek a jövőből még valami kinéz.
Ha ön, kedves Ész úr, gyorsan észre térne,
Sebes yachtra ülne, s Aligára érne:
Ugy meg lenne Önnek még minden bocsátva,
Sohse tekintenénk a multjába hátra,
Ön kedves körében élveznök a jelent,
Ami önre s ránk is egyként gyönyört jelent,
És boldogan néznénk a szép jövendőbe,
S amíg jó szikszói, folynék a bendőbe.
Éltetnök önt, Ész úr, kedves jó Balázsunk,
Míg csak a mámorban végképp el nem ázunk
Oh de még akkor is, karján Morpheusnak,
Míg szemünk előtt fényes álmok úsznak,
Önt látnók mi mindig Ész úr, kedves Balázs,
S szívünket – lelünkkel elfogná a varázs.
Ah de könnyű lenne szívünknek igája!
.Oh csak térjen vissza hozzánk, Aligára!

Ui.: Holnapután Anna-bál,
Nekünk táncost adna bár,
Frisset, fűrgét, mint Balázs,
Az lenne csak nagy hatás!

Egy balatonaligai kedélyes hölgytársaság válasza.

Forrás:

Székesfehérvári Hírlap
1906. augusztus 3.

A kapott kedvezmények növelik a balatonvilágosi tsz. tagjainak jövedelmét

Búsásan fizettek a kalászosok a balatonvilágosi „November7” termelőszövetkezetben. A jó munka jutalmául a búza kat. holdanként 14 mázsát, a rozs 15, az árpa pedig 13 mázsát termelt. Jut most ebből bőven a csoport minden tagjának.

A csoport minden tagja egész esztendőn keresztül becsületesen kivette részét a munkából. Tudták azt, hogy munkájuknak meglesz a gyümölcse. A cséplés befejezése után a szövetkezet vezetői elhatározták, hogy elsősorban állam iránti kötelességüket teljesítik, biztosítják a vetőmagot, a megmaradó gabonát, melyből előleget minden tag kapott a végzett munkaegység arányában szétosztják. A csoport vezetői kiszámították, hogy egy munkaegységre búzából 4,5kg, rozsból 1kg, árpából 1,3kg jut, valamint hogy pénzből 5 forintot kapnak egy – egy munkaegységre.

Meg is voltak elégedve az eredménnyel, hiszen az előző évihez viszonyítva sokkal többet kerestek. Boldogok, hogy nem hiába dolgoztak és munkájuknak megvan az eredménye.

Ezt az örömet még fokozta a minisztertanács határozata a 10 százalékos beadási csökkentésről. A 10 százalék elengedése azt jelentette, hogy jónéhány mázsával több gabona jut szétosztásra a csoport tagjainak. Csizsár Miklós például a kedvezmény előtt búzából 25 mázsát kapott volna, így pedig 28-at. Rozsból pedig 3,34 mázsa helyett 5 mázsát visz haza. De nemcsak gabonából jut több a tsz tagjainak, hanem pénzből is.

–A mi csoportunk kicsi –mondja Csizsár elvtárs, – mégis a különböző hitelek elengedése 32.000 Ft-tal növeli a csoport jövedelmét. Még ehhez hozzájön a gépállomással szembeni 15,334 forintos tartozás elengedése és ez nagyban elősegíti az egész csoport és a csoport minden tagjának erősödését, gyarapodását.

A párt és a kormány segítsége következtében a

tervezett 5 Ft helyett most 8 Ft-ot osztanak szét munkaegységenként. Az azt jelenti, hogy minden csoportagnak többszáz forinttal jut több ruhára, cipőre.

A „November 7” termelőszövetkezet mindössze hat családból tevődik össze. De a munkában valamennyien helyt állnak.

– Kevesen vagyunk, de megy a kezünk alatt a munka – mondja Vörös Imre, miközben vállára fogja a szalmaköteleket és elindul a kukorica-földre szárt vágni. A szövetkezet tagjai kihasználják minden percet, most mindannyian a mezőn szorgoskodnak, a kapásokat takarítják be. Napraforgójukat már megszedték. Holdanként 6.5 mázsát adott. A kukoricát most szedik, abból 20 mázsát várnak egy – egy holdról.

A betakarítási munka mellett azonban nem feledkeztek meg az őszi vetésről sem. Lelkiismeretesen felkészülnek a jövő évi bő termésre. A szövetkezet udvarától nem messze már zöldell az őszi árpa. A rozs vetését szeptember 16-ra már befejezték és az is szépen kel. Búzából 45 kat.holdat vetnek el, ennek most készítik elő a talajt. Az idén a búzát mind keresztsorosan vetik, mert tapasztalatból tudják, hogy az így vetett gabonából nagyobb terméseredmény várható.

A „November 7” tsz. tagjai boldog emberek. Megtalálják számításukat a közös munkában. Elhatározták, hogy a jövőben még jobban dolgoznak, mert hiszen a tsz-ben találták meg azt az életet, amelyre a múltban most csak gondolni sem mertek. Szép és boldog jövő áll előttük a csoportban s ezt a jövőt a gondtalan életet jó munkájuk mellett a párt és a kormány is segíti.

Forrás:

Veszprém megyei Népújság,
1953. október.3. 232. szám (p3)

Termelőszövetkezeteink a megerősödés útján

A balatonvilágosi „Petőfi” termelőszövetkezet egy 500 férőhelyes baromfiólat épít. A csoport 12 ezer forintot takarít meg ezzel a munkával és a házilag kitermelt építési anyagok hozzáadásával. Ezen kívül egy ideig ideiglenes sertésfiataltót

készítettek egy szénapajtából.

Forrás:

Veszprém megyei Népújság,
1952. július 16. 165. szám (p.3.)